

BEDRE UDDANNELSER TIL GAVN FOR DANMARKS VELSTAND OG VELFÆRD

MARTS 2016

-AXCELFUTURE
DANMARK SOM FREMTIDENS INVESTERING

BEDRE UDDANNELSER TIL GAVN FOR DANMARKS VELSTAND OG VELFÆRD

Uddannelse i sig selv giver samfundet og den enkelte værdi. Uddannelse bidrager til sammenhængskraften i det danske samfund og skaber en del af fundamentet for vores demokrati. Uddannelse bidrager ikke kun til vækst, men også til velfærd og kulturel identitet og udsyn. Uddannelse er afgørende både for den enkelte og for samfundet.

Selv om Danmark har været langt fremme på uddannelsesområdet i mange år, har vi ikke fået nok ud af vores investeringer. I en lang periode har vi haft forholdsvis lav økonomisk vækst sammenlignet med andre lande, og en del af årsagen er en svag udvikling i vores produktivitet. Det er der ikke en enkel forklaring på, men det kan skyldes, at vi ikke er så stærke på uddannelsesområdet, som vi selv tror.

Det danske uddannelsessystem er specielt på to områder. Dels er stort set alle uddannelser skattefinansierede, dels får studerende helt op til og med ph.d.-niveau et højt indkomstgrundlag via det offentlige. Det, kombineret med et frit studievalg og et taxametersystem, der bl.a. tilskynder til, at så mange som muligt kommer igennem systemet, betyder, at det er svært at sikre, at uddannelserne er ambitiøse nok, og at tilstrækkeligt mange unge vælger de uddannelser, der skaber høj produktivitet og dermed bidrager til et højt afkast af vores uddannelsesinvesteringer.

For samfundet er uddannelse en helt afgørende parameter i forhold til at sikre produktivitet og vækst. En veluddannet arbejdsstyrke er måske Danmarks væsentligste globale konkurrencefordel og afgørende for at skabe et langsigtet grundlag for bæredygtig vækst og velbetalte job.

Vi ser i disse år en markant stigning i søgningen til de videregående uddannelser. Det er positivt, men stiller også andre krav til, hvordan vi styrer vores uddannelsessektor, så vi får den bedste balance mellem kvalitet, relevans og innovativ kraft i vores uddannelser.

Et stigende uddannelsesniveau kan give store velstandsgevinster, hvis den uddannede arbejdskraft er efterspurgt på arbejdsmarkedet. Men arbejdsgiverne efterspørger ikke nødvendigvis bare længere og længere uddannelser – heller ikke selv om det har været den herskende uddannelsestænkning herhjemme i mange år.

Samtidig tyder noget på, at det store optag på de videregående uddannelser ikke just har understøttet en højere kvalitet. Regeringens eget Kvalitetsudvalg påpegede, at fuldtidsstuderende i gennemsnit kun bruger ca. 75% af en normal arbejdsuge på deres studium. De får ikke tilstrækkelig feedback på deres indsats, og de halter bagud på en række områder.

Bedre uddannelse handler også om en bedre balance mellem de forskellige uddannelses typer – og om at styrke de specifikke kendetegn ved uddannelserne. Eksempelvis skal akademiske kandidater ikke pludselig være ekstremt praksisfokuserede – ligesom professionsbachelorerne ikke skal være akademikere i traditionel forstand. Til gengæld er der gode grunde til at fremme fleksibilitet i vores uddannelsessystem, så vi får mest muligt ud af vores intelligensmasse – hvad enten den er teoretisk eller praktisk orienteret. Derfor skal der heller ikke opstilles blindgyder for dem, der vil og har talent til at uddanne sig videre – og senere i livet får appetit på mere uddannelse.

“
Vi har nok en tendens til at bilde os ind, at fordi vi bruger mange penge på uddannelse, så er alt godt. Men trækker vi udgifter til SU fra, ligger vi faktisk kun i den bedrøvelige midte blandt de lande, vi normalt sammenligner os med. Det gør det relevant at se på omlægninger af de samlede uddannelsesudgifter.

Carsten Koch, formand for Axcelfutures Advisory Board, fhv. minister og formand for Beskæftigelsesrådet

Axcelfutures forslag til et mere holdbart uddannelsessystem er udarbejdet af Carsten Koch (formand), fhv. minister og formand for Beskæftigelsesrådet, Lars Andersen, direktør i AE, Mads Krogsgaard Thomsen, koncerndirektør for forskning og udvikling hos Novo Nordisk, Jens Moberg, bestyrelsesformand i Grundfos og PostNord, Inge Mærkedahl, fhv. direktør i Uddannelses- og Forskningsministeriet, Jørgen Søndergaard, fhv. direktør i SFI og formand for Kvalitetsudvalget, samt Stina Vrang Elias, adm. direktør i Tænketanken DEA.

OPLÆG TIL DIALOG

Axcelfutures Advisory Board ønsker med dette oplæg at fokusere på de tiltag, der kan øge produktiviteten og dermed velstanden i Danmark ved en justeret uddannelsesindsats. Der henvises i øvrigt til Axcelfutures analyse af uddannelsessystemet, som udgør et væsentligt grundlag for de foreslåede tiltag. Vi håber med dette at bidrage til diskussionen om et forbedret uddannelsessystem, især hvad angår de videregående uddannelser.

HVORDAN HAR VI GJORT?

Axcelfutures Advisory Board har vurderet behovet for forskellige uddannelsesretninger i Danmark. Det sker på baggrund af en fremskrivning af den nuværende bestand af og tilgang til forskellige uddannelser – dvs. udbuddet af arbejdskraft med forskellige uddannelsesmæssige kompetencer – og det kobles sammen med en fremskrivning af de forskellige brancher i den

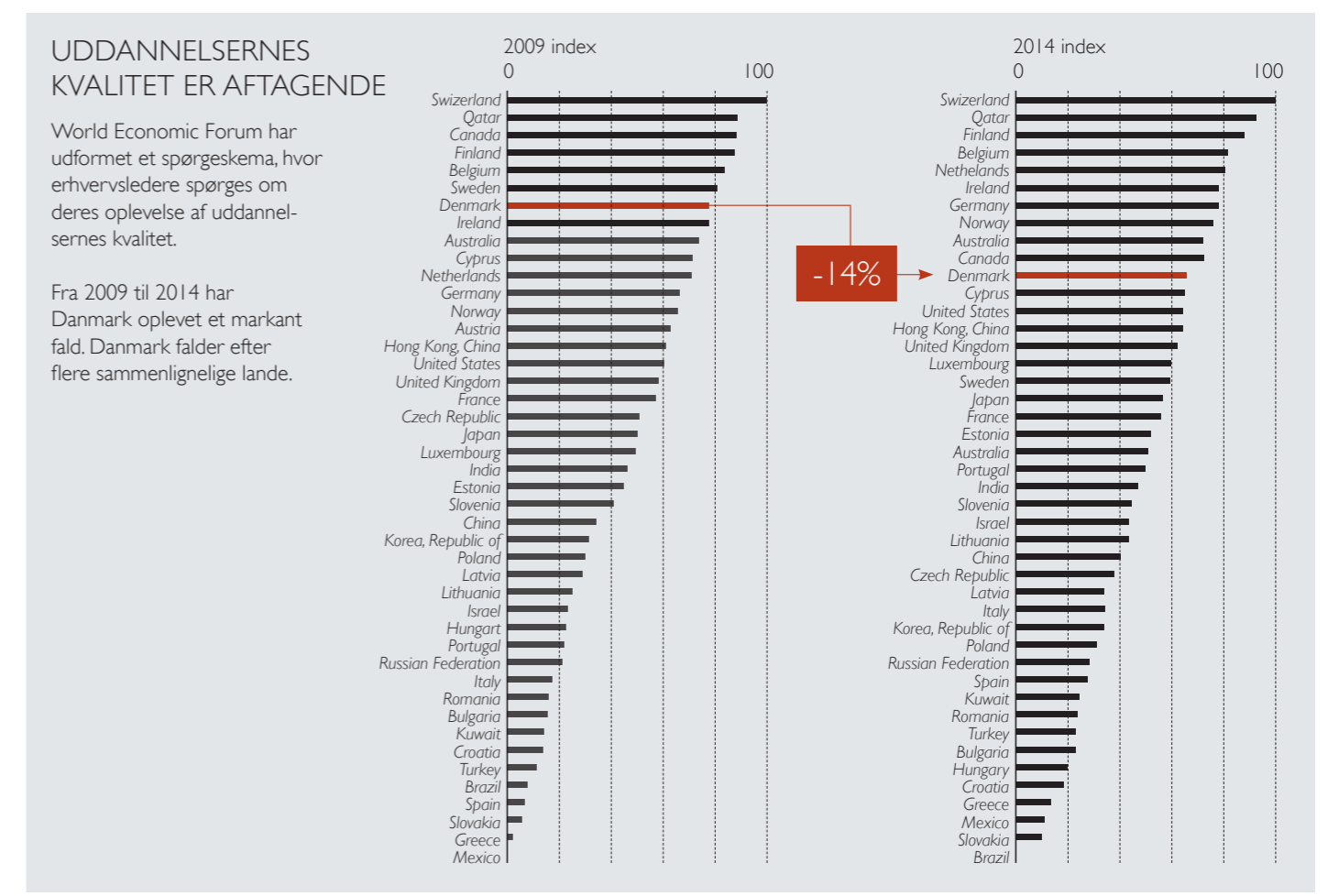
offentlige og private sektor og deres underliggende behov for forskellige uddannelsesretninger (efterspørgslen). Fremskrivningen er et resultat af et sæt beregninger, som bygger på data fra Danmarks Statistik, Tænketanken DEA og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, som er viderebearbejdet af Copenhagen Economics. Vurderingen af udviklingen i den offentlige sektor som aftager af kandidater fra universiteter og professionsbacheloruddannelser bygger på tal fra Finansministeriet.

Der har været afholdt et antal møder og konsultationer, og Axcelfuture fremkommer på den baggrund med syv konkrete forslag til et mere bæredygtigt uddannelsessystem. De syv anbefalinger er vist på næste side og er uddybet på side 8-23.

Se også baggrundsanalyse om uddannelse fra Copenhagen Economics, marts 2016, på www.axcelfuture.dk.

AXCELFUTURES FORSLAG TIL ET MERE BÆREDYGTIGT UDDANNELSESSYSTEM

1. I højere grad at basere optaget i det danske uddannelsessystem på en helhedsanalyse af samfundets kompetencebehov. Det kræver et betydeligt bedre analysegrundlag, end vi har i dag, men det er muligt og helt afgørende for at undgå de nuværende skævvridninger af udbud og efterspørgsel efter kompetencer.
2. At justere det store optag på den del af de lange videregående uddannelser, som i overvejende grad er rettet mod beskæftigelse i den offentlige sektor.
3. At styrke image og kvalitet i erhvervsuddannelserne, så vi når målet om, at 25-30% af en ungdomsårgang påbegynder en erhvervsuddannelse efter 9. eller 10. klasse. Det betyder, at der skal færre på de gymnasiale uddannelser, hvor alt for mange af en ungdomsårgang i dag søger hen.
4. At styrke uddannelseskvaliteten (bl.a. studieintensitet, feedback, inddragelse af forskning og kvalitetssikring af praktik) på de videregående uddannelser.
5. At skærpe fokus på matematik på alle niveauer i uddannelsessystemet, herunder overveje at gøre matematik på B-niveau obligatorisk i det almene gymnasium.
6. At styrke det samfundsmæssige afkast af vores uddannelsesinvesteringer ved at omlægge ressourcer fra SU til uddannelseskvalitet. Navnlig på de toårige kandidatuddannelser kan SU konverteres til lån, og hvis man omlægger det sjette SU-år til lån, kan man helt afskaffe fremdriftsreformen.
7. At sikre bedre styringsmekanismer på institutionerne og styrke kvalitetsindikatorer – understøttet af et langt stærkere og mere strategisk ledelsesfokus på institutionerne.

SIGTELINJER I DANSK UDDANNELSESPOLITIK

FASTHOLDT HØJ PRIORITERING AF UDDANNELSE PÅ DE OFFENTLIGE BUDGETTER

Uddannelse er Danmarks suverænt vigtigste konkurrencefordel. Det må vi ikke gå på kompromis med – heller ikke når riget fattes penge. Vi skal som samfund fastholde vores investering i uddannelse. Det er ganske enkelt ikke en god forretning for Danmark at reducere den investering, som udgør fundamentet for virksomhedernes fremtidige vækst. Det afgørende er dog, at vi får mere værdi for de 60 mia. kr., som det offentlige hvert år investerer i videregående uddannelser. Uddannelse skal skabe værdi for den enkelte – og matche samfundets behov for kompetencer. Med de store ændringer i optag og efterspørgsel de seneste år er det nødvendigt at udvise rettidig omhu og sørge for, at vores uddannelsessystem er skruet bedst muligt sammen til at imødekomme jobmarkedets krav og forventninger samt træffe mere hensigtsmæssige beslutninger, end vi gør i dag – både for den enkeltes uddannelsesvalg og for at møde samfundets behov.

UDGIFTERNE TIL ERHVERVSKOMPENTENCEGIVENDE UDDANNELSER

De samlede årlige offentlige udgifter til uddannelse var ca. 59 mia. kr. i 2015, og det svarer til ca. 5,4% af de samlede offentlige udgifter eller ca. 10.500 kr. pr. dansker. En meget stor del af udgifterne går dog til SU, der ikke i sig selv bidrager til højere kvalitet i uddannelsessektoren.

Udgiftsområde	mia. kr.
Erhvervsuddannelser	8
KVU og MVU	7
LVU	17
SU	22
Forskningsråd og fællesudgifter mv.	4
I alt	59

Kilde: Finanslov 2015 samt Danmarks Statistik

UDNYTTELSE AF ALLEREDE GANGBARE PEJLEMÆRKER FOR FREMTIDENS EFTERSPØRGSEL EFTER ARBEJDSKRAFT

Det bliver ofte fremført i den offentlige debat om uddannelse, at det ikke er muligt at forudsige virksomhedernes efterspørgsel efter kompetencer og uddannelsesretninger frem i tiden. Og det skulle så begrunde, at dimensionering af uddannelserne og mere styring af optaget på de videregående uddannelser er uhensigtsmæssig. Konsekvensen af denne tilgang kan vi begynde at se i dag, hvor vi systematisk uddanner universitetskandidater inden for nogle hovedområder til ledighed.

Omend det naturligvis er umuligt at forudsige den præcise efterspørgsel efter eksempelvis humanbiologer om 20 år, så kan vi være rimeligt sikre på, at f.eks. life science-klyngen i Øresundsregionen også om 20 år vil efterspørge flere humanbiologer end teologer eller historikere. De færreste forestiller sig vel også, at behovet for IT-kompetencer falder i årene, der kommer. Nogle tendenser er ikke til at komme udenom, og den viden skal vi udnytte.

De senere års arbejdsmarkedsudvikling har vist, at behovet for arbejdskraft løbende ændrer sig, og at der er behov for en mere hensigtsmæssig styringsmodel, som udnytter, at vi bedre end tidligere kan forudsige behovet for eksempelvis læger, sproguddannede, arkitekter, produktionsteknologer og andre uddannelsesgrupper. Alternativet, som er at overlade tilgang og sammensætning til uddannelserne til de unges frie valg, er selvfølgelig også en beslutning, men vi tror ikke, den er hensigtsmæssig. Meget tyder på, at vi er i stand til at træffe mere hensigtsmæssige beslutninger, end vi gør i dag – både for den enkeltes uddannelsesvalg og for at møde samfundets behov.

FLERE MED EN VIDEREGÅENDE UDDANNELSE I ARBEJDE I DET PRIVATE ERHVERVSLIV

Adskillige undersøgelser viser, at højtuddannede øger de private virksomheders produktivitet. Det er i sig selv et godt argument for at øge andelen af uddannede med profiler, som bedre matcher den private sektors behov. Et andet argument er, at den offentlige sektor ikke fremover vil kunne aftage lige så stor en andel af højtuddannede kandidater, som den hidtil har gjort. Frem til 2030 vil antallet med en videregående uddannelse stige med 350.000 personer. Blandt dem kan kun ca. 25% forventes at blive rekrutteret til den offentlige sektor. Det betyder, at den private sektor skal være primær aftager af de mange nye kandidater – svarende til ca. 260.000 personer.

De høje tal skyldes, at mange flere tager en videregående uddannelse – hele 28% af en ungdomsårgang vil, hvis udviklingen fortsætter, gennemføre en lang videregående uddannelse. Men paradoksalt nok vælger hele to tredjedele af de nye universitetsstuderende uddannelser, som hidtil primært har fundet beskæftigelse i den offentlige sektor. Det forstærker ubalancen mellem arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet, hvor vi på nogle områder har talentfulde unge, som forgæves efterspørger relevant arbejde, og på den anden side virksomheder, som går glip af vækst, fordi de mangler arbejdskraft med specifikke kompetencer. Det er ikke bæredygtigt – hverken for samfundet eller den enkelte.

Hvis antallet af navnlig universitetskandidater skal nedbringes fra 28% af en ungdomsårgang til ned mod 20%, kan man på særligt udvalgte områder etablere afrundede og erhvervsrettede bachelorforløb efter diplomingeniørmodellen. IT-området kunne være en mulighed. For at opnå mere fleksibilitet og jobmatch i uddannelsessystemet kan man ydermere overveje at udvide det nuværende etårige retskrav på at blive optaget på kandidatniveau umiddelbart efter bacheloruddannelse til f.eks. et femårigt retskrav på samme måde, som Akademikerne, Danske Universiteter og Dansk Industri tidligere har foreslået.

BEDRE STYRING PÅ INSTITUTIONER, DER UNDERSTØTTER HELHEDSTÆNKNING

Det er ikke en enkel opgave at tage et helikopterperspektiv på det danske uddannelsessystem. Der er mange forskellige styringsmekanismer i spil: taxametersystemet, udviklingskontrakter, fremdriftsreformen og SU-systemet – for nu blot at nævne de væsentligste. Hertil kommer nogle af de mere uformelle: akademisering, konkurrence om midler institutionerne imellem, praksis i uddannelsesvalg m.m.

Et eksempel er kombinationen af de danske vilkår med skattefinansieret uddannelse og SU og det nuværende taxametersystem, der tilskynder til, at så mange som muligt kommer igennem systemet. Den kombination gør det svært på nationalt plan at sikre, at uddannelserne både er ambitiøse nok, og at tilstrækkeligt mange unge vælger de uddannelser, der skaber høj produktivitet og dermed bidrager til et højt afkast af vores uddannelsesinvesteringer. Der er behov for at betragte vores uddannelsessystem fra et nationalt perspektiv og sikre, at vores styringsmekanismer understøtter, at vi uddanner til hele Danmarks behov.

ANBEFALING I:

OPTAGET I DET DANSKE UDDANNELSESSYSTEM BASERES I HØJERE GRAD PÅ ANALYSER AF SAMFUNDETS BEHOV

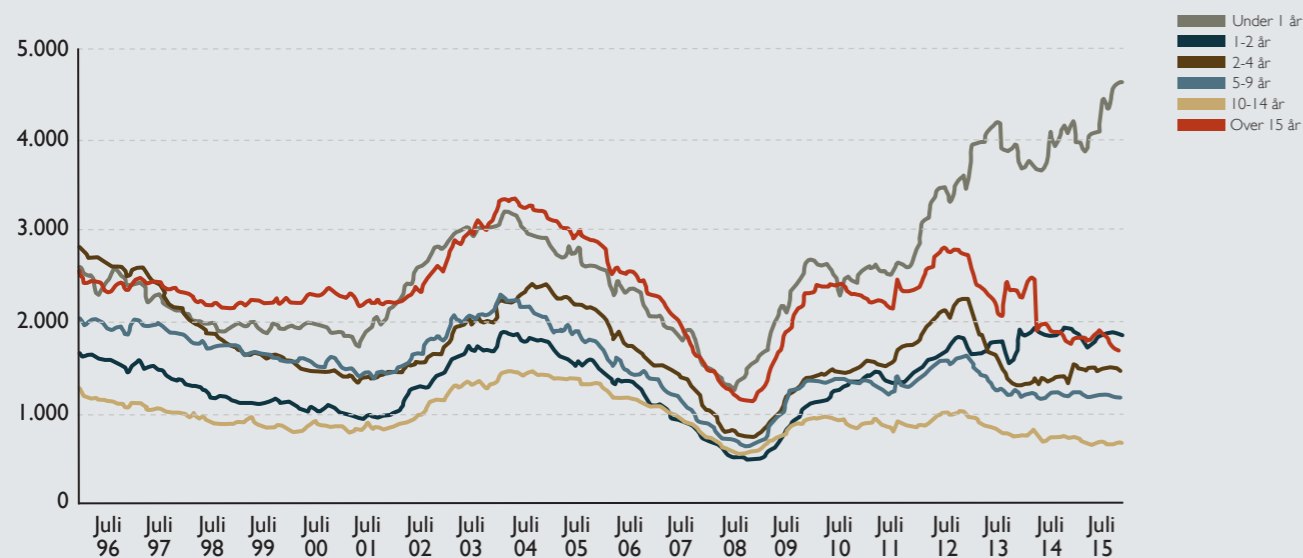
I Danmark er det kun 5% af en ungdomsårgang, som tilkendegiver at vælge uddannelse efter beskæftigelsesmuligheder. I England er det mere end 30%. Det betyder, at der i Danmark er for mange unge, der vælger uddannelser inden for humaniora og samfundsvidenskab. Der er ikke tvivl om, at eksempelvis sprog-, kommunikations-, økonomi- og designuddannede skaber værdi for samfundet. Men set i relation til virksomhedernes allerede nuværende mangel på ingeniører, kemikere, biologer og teknikere så har vi ikke ramt den rigtige balance mellem hovedområderne.

Det er bl.a. baggrunden for, at der med virkning fra 2016 er vedtaget en ”dimensioneringsreform”, hvor de sidste 10 års ledighed indgår i vurderingen af, hvor stort optaget på en given uddannelse kan være. Det har medført et lavere optag på visse uddannelser, men det er overladt til institutionerne selv at beslutte, om de i stedet vil øge optaget på nogle af deres andre uddannelser.

Der er et betydeligt mismatch blandt visse uddannelsesretninger i Danmark, og Axcelfutures undersøgelser peger på, at tendensen vil forstærkes fremover. Derfor bør der gøres en indsats for at tilpasse udbuddet af uddannelser endnu bedre til den forventede efterspørgsel, så vi undgår at uddanne unge til en fremtid uden relevant beskæftigelse.

BEGYNDENDE UBALANCER FOR NYUDDANNEDE KANDIDATER

Ledigheden for personer med en kandidatalder på op til 1 år er siden 2012 øget betydeligt og afviger kraftigt fra generelle trends i ledigheden for kandidater. Det er et tegn på, at markedet for langvarigt uddannede kandidater nu er i ubalance. Det kraftigt stigende mismatch i optaget og væksten i oprettelsen af nye uddannelser kan hænge sammen med en ændring af taxametersystemet, som blev indført i 2007.

Kilde: AC Ledighedsstatistik; <http://www.ac.dk/media/570182/Ledighed-november-2015.pdf>

For Novo Nordisk er adgangen til dygtige medarbejdere afgørende for virksomhedens vækst. Alene i vores forsknings- og udviklingsorganisation forventer vi at vokse med 2.500 medarbejdere i Danmark over de kommende 10 år. I Danmark skal vi prioritere uddannelse – talent er vores måske vigtigste råstof. Men vi skal også hele tiden overveje, hvordan vi får mest kvalitet og velstand ud af investeringerne i uddannelse – ikke mindst som løftestang til virksomhedernes jobskabelser.

Mads Krosgaard Thomsen, koncerndirektør for forskning og udvikling i Novo Nordisk

Axcelfuture har beregnet ”uddannelsesoverfloden” ved at se på, hvor stor en del af en uddannelsesgruppe, der er enten arbejdsløs eller beskæftiget med ufaglært arbejde. Resultatet er, at der er god grund til at reducere ”overfloden”, da det vil kunne frigøre midler til at øge kvaliteten i uddannelsessystemet set over en bred kam.

Axcelfuture hilser de nye initiativer i form af dimensionering velkommen, men der skal mere til. Vi foreslår på den baggrund en mere systematisk strategi, der ikke er baseret på fortidige opgørelser af ledighedstal, men på fremskrivninger af, hvordan uddannelsesbehovet for arbejdskraft mest sandsynligt vil udvikle sig. Det kan ske ud fra bl.a. den metode, som Axcelfuture har udviklet, og som tager højde for sektorforskydninger og behovet for kvalifikationer fremover, omend det vil være nødvendigt med et udbygget analyseapparat.

Der kan også laves mere kvalitative analyser af forventede teknologiske udviklinger og deres uddannelsesmæssige konsekvenser, f.eks. yderligere digitalisering af den offentlige sektor eller yderligere robotisering af produktionen.

Man kan med fordel overlade de analyser, som skal danne udgangspunkt for dimensioneringen, til en uafhængig instans a la De Økonomiske Råd. Dimensioneringen og det analytiske grundlag bør af hensyn til både de studerendes og uddannelsesinstitutionernes planlægningshorisont fastlægges for minimum tre år ad gangen. Dimensioneringen bør besluttes politisk efter indstilling fra den uafhængige instans.

ANBEFALING 2:

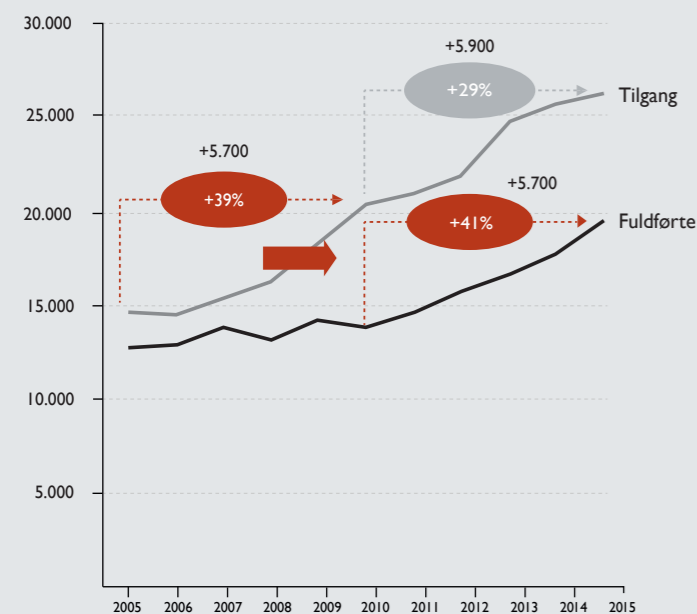
DET STORE OPTAG PÅ DEN DEL AF DE LANGE VIDEREGÅENDE UDDANNELSER, SOM I OVERVEJENDE GRAD ER RETTET MOD BESKÆFTIGELSE I DEN OFFENTLIGE SEKTOR, JUSTERES

Andelen af en ungdomsårgang, der tager en lang videregående uddannelse, vil på sigt nå en rekord: 28%. Det er for mange. For det første, fordi der ikke er efterspørgsel efter de mange kandidater, der foretrækker studieretninger, som hidtil har fundet beskæftigelse i den offentlige sektor. For det andet, fordi det har konsekvenser for kvaliteten på universitetsuddannelserne. Og for det tredje, fordi der er mere behov for den enkeltes kompetencer – og dermed bedre udfoldelsesmuligheder – andre steder på arbejdsmarkedet.

Axcelfuture anbefaler, at den langsigtede målsætning for andelen af en ungdomsårgang på en lang videregående uddannelse reduceres til ned mod 20%. Det er vigtigt ikke at udhule det faglige, teoretiske miljø og

KRAFTIG STIGNING I TILGANG GIVER FLERE FULDFØRTE PÅ LVU

Som følge af globaliseringsstrategien fra 2006 er optaget på navnlig de lange videregående uddannelser øget kraftigt frem til 2010. Det har resulteret i, at flere fuldførte en lang videregående uddannelse i perioden 2010-2015. Tilgangen er fortsat forøget fra 2010 til 2015, dog er tempoet i tilgangen aftaget siden 2013. Der har navnlig været vækst i kandidater med en samfundsvidenskabelig, humanistisk og teknisk baggrund.

Kilde: Copenhagen Economics pba. DST (tabel UDDAKT12)

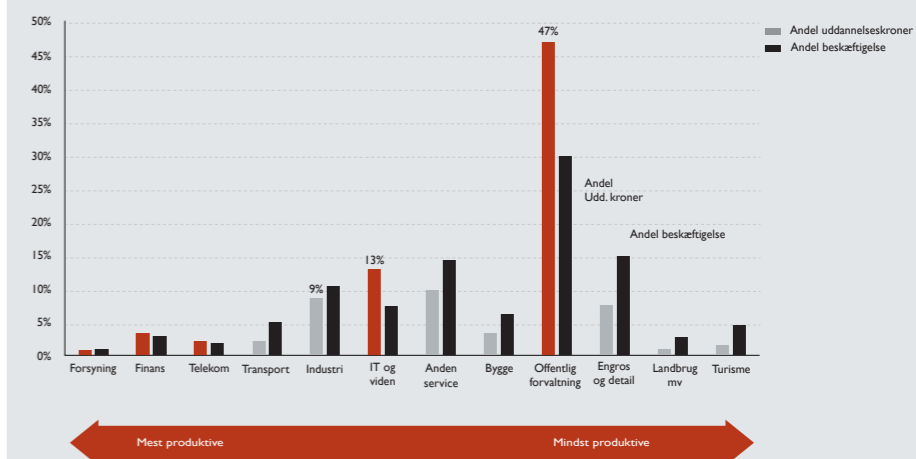
den forskningsbaserede undervisning på universiteterne, da flere af de jobskabende danske vækstindustrier er afhængige af, at de danske kandidater er internationalt konkurrencedygtige. Derfor bakker Axcelfuture op om, at der indføres øgede adgangskrav til landets universiteter.

Derudover bør en yderligere dimensionering af de lange videregående uddannelser inkludere, at balancen mellem hovedområderne skubbes til fordel for de kompetencer, som erhvervslivet efterspørger.

Når det gælder produktion af medarbejdere med videregående uddannelse til det private erhvervsliv, så har det primært været erhvervsakademierne og universiteterne, som er blevet set som leverandører. Axcelfuture anbefaler, at de professionsbacheloruddannelser, som er rettet mod den private sektor, udbygges, og at professionshøj-

SAMMENHÆNG MELLEM BESKÆFTIGELSESANDEL OG UDGIFTSANDEL

Inden for en række uddannelsesretninger er der et misforhold mellem antallet af ansatte og den andel af uddannelseskronerne, som de anvender. Eksempelvis anvender den offentlige sektor næsten halvdelen af uddannelseskronerne, men udgør kun 30% af den samlede beskæftigelse. Serviceindustrien anvender meget få uddannelseskroner i forhold til antallet af beskæftigede.

“

Den vigtigste ressource i uddannelsessystemet er de studerendes tid. Det er institutionernes ansvar at stille krav og yde undervisning, som kræver en arbejdsindsats af de studerende svarende til fuld tid. Det kræver bl.a flere timer og mere lærer-studerende-kontakt. Der er behov for en yderligere styrkelse af uddannelsernes kvalitet. En omlægning af ressourcerne i det system, der sikrer dette, er nødvendig.

Inge Mærkedahl, fhv. direktør i Uddannelses- og Forskningsministeriet

skolernes muligheder for at producere en praksisbaseret bachelorkompetence til erhvervslivet styrkes. De relevante uddannelser (f.eks. laborant eller sygeplejerske) skal således tidligere introduceres til et arbejdsliv i den private sektor, ligesom muligheder for at producere eksempelvis flere IT-bachelorer kan overvejes.

Derudover anbefaler Axcelfuture, at antallet af videregående uddannelser reduceres. Der findes i dag mere end 1.500 uddannelser, og det er uoverskueligt og u hensigtsmæssigt for både studiesøgende og aftagere. I forlængelse af dette er det på tide at revurdere det danske institutionslandskab for de videregående uddannelser og undersøge, om der er en hensigtsmæssig arbejdsdeling. Det gælder for det samlede uddannelsesudbud, men også i forhold til regionale behov for arbejdskraft og de videnbaserede industriers behov for absolut forskningsbaseret viden og kompetence på topniveau.

Retskravet på overgangen mellem bachelor og kandidatuddannelse har længe været diskuteret – skal det bestå, bortfalde eller udvides? Erfaringerne fra f.eks. HA-/cand.merc.-området, hvor et velfungerende HA-arbejdsmarked næsten forsvandt, da det blev muligt uden videre at fortsætte på cand.merc., tyder på, at en udvidelse vil have en meget beskedent effekt på uddannelsesvalget. Et alternativ kunne være at supplere retskravet til en kandidatuddannelse med differentierede adgangskrav, hvor den enkelte

institution kan lade erhvervs erfaring supplere bacheloruddannelsens resultater.

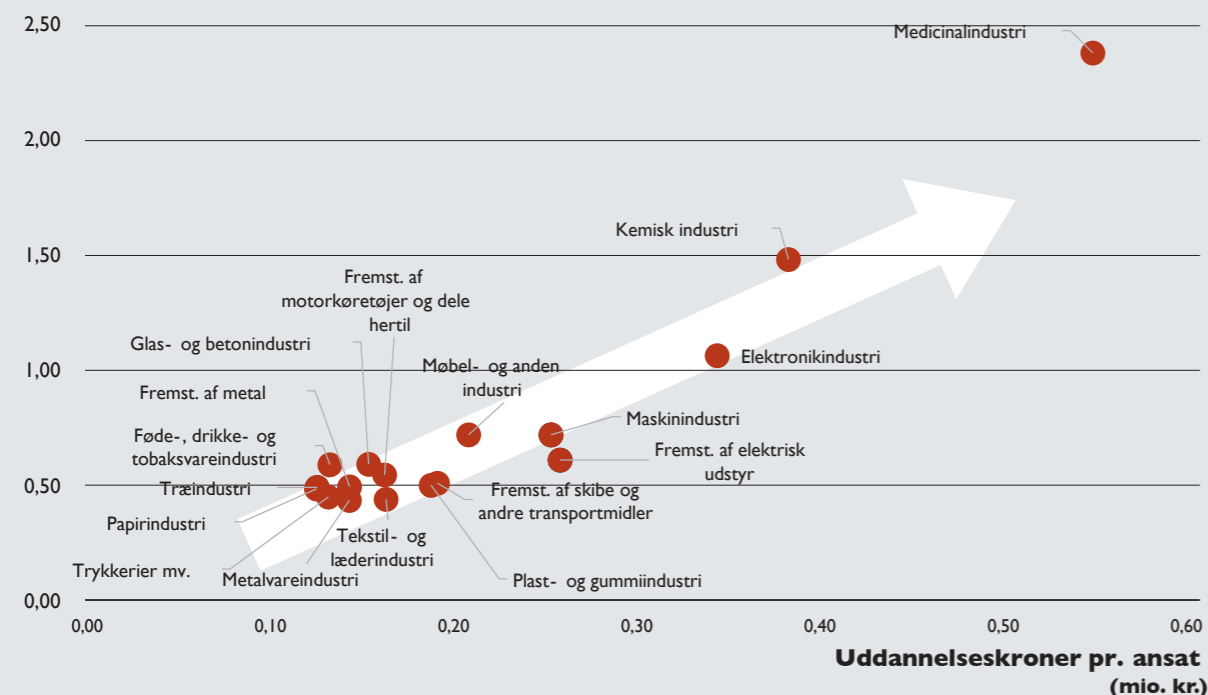
Hvis antallet af navnlig universitetskandidater skal nedbringes fra 28% af en ungdomsårgang til ned mod ca. 20%, bør man på udvalgte områder sikre afrundede og erhvervsrettede bachelorforløb (f.eks. diplomingeniør), der kan fungere som selvstændig afstigning til arbejdsmarkedet. Er der ønsker og behov for videreuddannelse – f.eks. efter nogle år i job – vil der være mulighed for at videreudanne sig med en kandidat- eller mastergrad eller anden form for videregående uddannelse. Hvis man vil fastholde et retskrav til en kandidatuddannelse, kunne man for at øge fleksibilitet og jobmatch i uddannelsessystemet overveje at udvide det nuværende etårige retskrav på at blive optaget på kandidatniveau umiddelbart efter bacheloruddannelse til f.eks. et femårigt retskrav på samme måde, som Akademikerne, Danske Universiteter og Dansk Industri tidligere har foreslået.

Masteruddannelserne er næsten fuldt brugerfinansierede med et lille taxameter og et forholdsvis højt prisniveau. Man kunne derfor overveje at etablere ensartede finansieringsmodeller til både kandidat- og masterniveau for de studerende, der kun har en bachelorgrad, for at øge fleksibiliteten i valget af overbygning på en bachelor- eller professionsbacheloruddannelse.

TYDELIG SAMMENHÆNG MELLE M BVT OG UDDANNELSESKRONER INDEN FOR INDUSTRI

Inden for industrien er der en tydelig sammenhæng mellem forbruget af uddannelseskroner og bruttoværditilvækst (BVT) pr. ansat. Medicinalindustrien har dog en klart højere BVT end forventet. Inden for service er sammenhængen mellem uddannelsesindsats og BVT mindre udtalt.

BVT pr. ansat (mio. kr.)

“

Der er to store udfordringer for uddannelsespolitikken. Den ene er kvantitativ: at alt for mange unge vælger uddannelser, hvor det er usandsynligt, at arbejdsmarkedet vil efterspørge så mange med netop deres kompetencer. Den anden er kvalitativ: at de færreste uddannelser har ambitioner om, at alle unge skal blive så dygtige, som de kan inden for den normerede tid. Det viser sig tydeligt ved, at mange fuldtidsuddannelser i praksis kan klares på deltid. Begge udfordringer indebærer et spild af samfundets ressourcer, der løber op i milliarder af kroner.

Jørgen Søndergaard, fhv. direktør i SFI og formand for Kvalitetsudvalget

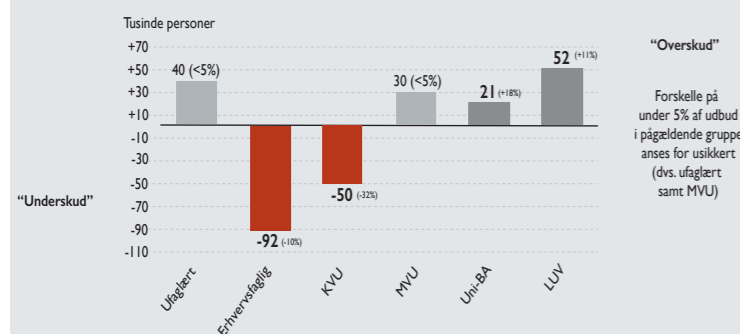
ANBEFALING 3:

ET UNGDOMSUDDANNELSESSYSTEM I BEDRE BALANCE

Den samfundsmæssige målsætning om at hæve andelen af en ungdomsårgang, der gennemfører en ungdomsuddannelse, har forstærket elevstrømmen til først og fremmest de gymnasiale uddannelser. Det betyder både, at flere tilskyndes til at tage en videregående uddannelse, og at antallet af egnede elever, der kan optages på erhvervsskolerne, er reduceret.

UDSIGT TIL UBALANCER I UDDANNELSE I 2030

Der vil være et betydeligt behov for, at flere tager en erhvervsfaglig uddannelse og en kortere videregående uddannelse. Til gengæld vil der på sigt være alt for mange med en lang videregående uddannelse (LVU), og det skyldes, at antallet af personer med en LVU frem mod 2030 næsten fordobles, da 28% af en ungdomsårgang på dette tidspunkt må forventes at tage en LVU. Et fornuftigt måltal er, at ca. 20% får en LVU.

Note: Tallene er vist i 1.000 personer (samt i % af udbud for pågældende gruppe) og summerer for alle scenarier til 0. Finansministeriets forventning til den strukturelle ledighed på 2,7% er inkluderet i alle uddannelsesgrupper.

Kilde: Copenhagen Economics på baggrund af data fra DEA og AE samt 2030 scenarier i Finansministeriets opdaterede 2020-forløb

Konsekvensen har været øget frafald og et imageproblem for erhvervsuddannelserne. Det viser sig samtidig, at op mod 10% af de unge med en gymnasieuddannelse efterfølgende tager en erhvervsuddannelse. Det kan være meningsfuldt for den enkelte unge, ligesom virksomhederne får en ældre og mere moden lærling. Men det er meget dyrt for samfundet og i længden uhenigtsmæssigt.

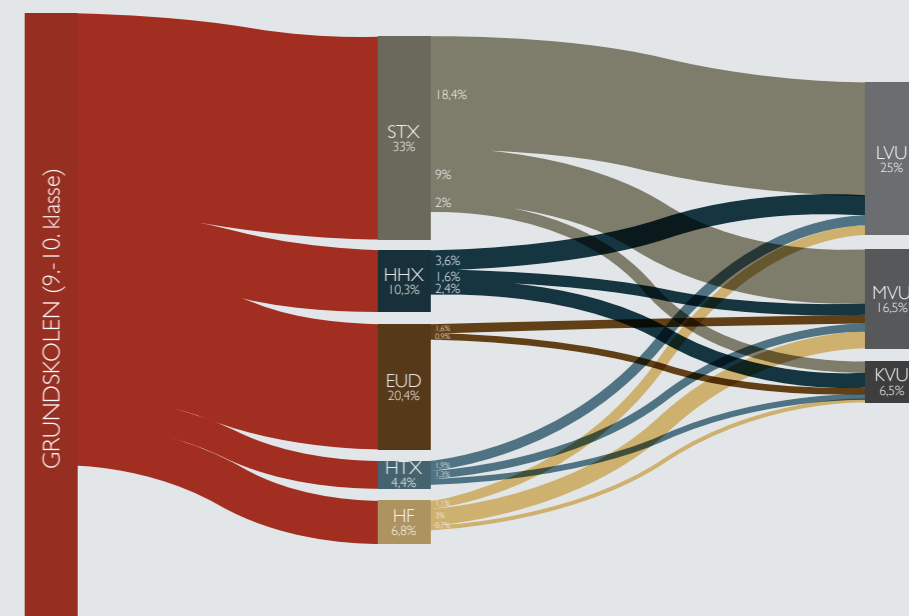
Axcelfuture hilser den nye EUD-reform velkommen, men har nogle supplerende forslag til at sikre både øget tilgang, og at flere gennemfører en erhvervsuddannelse. Op imod halvdelen af en ungdomsårgang vælger i dag at tage en almen gymnasial uddannelse, men det er tydeligt, at mange ikke har de nødvendige boglige/teoretiske forudsætninger. I dag vælger ca. 18% en erhvervsuddannelse efter folkeskolen. Axcelfutures og andres analyser viser, at tallet snarere burde være 25-30%, hvis man ser på, hvad behovene er i den private sektor. De fleste undersøgelser peger på, at et karakterkrav på 4 er passende i forhold til, om man er tilstrækkelig parat til at gennemføre en gymnasial uddannelse. Der kan imidlertid være andre hensyn, der gør det mindre hensigtsmæssigt at benytte karakterbaseret adgangsbegrænsning for unge til gymnasiet. Der kan være et hensyn til den sociale mobilitet ift. udsatte grupper.

Hvis man skal sikre et hensigtsmæssigt match mellem kompetencer og uddannelse, kan en mere målrettet og konsekvent brug af uddannelsesparathedsvurderingen ved afslutning af grundskolen være en vej frem.

FORDELING FRA FOLKESKOLE TIL VIDERE UDDANNELSE

Godt 40% af en ungdomsårgang tager en almen gymnasial uddannelse, hvor mange siden vælger uddannelser rettet mod den offentlige sektor. Ca. 35% tager en erhvervsuddannelse, HTX eller HTX, der navnlig retter sig mod den private sektor. Flere unge skal allerede efter 9. eller 10. klasse vælge en uddannelse, der retter sig mod den private sektor. Det betyder, at færre skal i det almene gymnasium eller HF. Langt flere bør påbegynde en erhvervsuddannelse frem for en almen gymnasial uddannelse.

I dag er det således, at selv om 6% af afgangseleverne vurderes "ikke uddannelsesparate", optages næsten halvdelen af disse ikke desto mindre i gymnasiet. At ændre på dette forudsætter en langt mere indgående viden om erhvervsuddannelser både hos lærere i folkeskolen, vejledere og de unge selv. Ved at bruge uddannelsesparathedsvurderingen mere aktivt til at sikre, at den unge er klædt på fagligt, socialt og personligt, kan man fremme et kædeansvar på tværs af grundskole og ungdomsuddannelse, således at den afgivende institution i højere grad, end det er tilfældet i dag, er forpligtet til at levere unge, der er rustet til en boglig/teoretisk uddannelse.

En gennemgribende indsats for at vende søgningen til de gymnasiale uddannelser begynder i grundskolen. Her er der behov for, at eleverne fremover stifter mere indgående bekendtskab med både praktiske og boglige dimensioner, ligesom lærerne skal have et langt bedre kendskab til erhvervsuddannelserne og de mange muligheder, som de indeholder.

På dette område rummer folkeskolereformen visse potentialer, men der kan fortsat gøres meget for at vække de unges håndværksmæssige og praktiske interesser, f.eks. gennem mere anvendelsesorienteret og casebaseret undervisning og langt tættere kontakt med undervisere og elever på erhvervsskolerne samt med virksomheder med faglært arbejdskraft i lokalsamfundet.

En anden mulighed for at regulere tilstrømningen er at indføre stopprøver i gymnasiet efter 1. G. Det kan tidligere få unge, som ikke er havnet på rette hylde, til at vælge en anden ungdomsuddannelse, som bedre matcher deres faglige, sociale og personlige kompetencer.

Endelig er der fortsat en del at gøre, når det handler om at udfordre de unge på deres valg af ungdomsuddannelse. I dag fungerer vejledningsindsatsen således, at der kun tilbydes én til én-vejledning til de 20% svageste elever, mens den øvrige elevgruppe må klare sig med elektronisk vejledning. Det er en udfordring, da det ikke nødvendigvis er blandt de svageste, der er behov for at udfordre uddannelsesvalget.

Skal der sikres en mere balanceret søgning til de forskellige ungdomsuddannelser, så skal flere af dem, som i dag vælger gymnasiet, udfordres yderligere i deres uddannelsesvalg.

Det kan understøttes af en mærkbar omlægning af bevillingssystemet i retning af langt mindre vægt på taxameterstyringen i gymnasierne, så det stærke incitament til at "holde på" elever, der med fordel kunne rådgives til at flytte over i EUD-systemet, nedsættes.

Der kan også være perspektiver i at udbrede kendskabet til, at der efter en afsluttet EUD er gode muligheder for at videreudanne sig, f.eks. via en erhvervsakademiuddannelse og derefter en "top-up" frem mod en professionsbachelor.

Der er fortsat en betydelig udfordring med at skaffe det nødvendige antal praktikpladser, og denne udfordring vil ikke blive mindre af, at flere eventuelt vælger en EUD. Det er arbejdsmarkedets parter, der i fællesskab skal løfte denne udfordring, men den offentlige sektor skal gøre en stor indsats for at understøtte denne målsætning.

Etablering af campusmiljøer, hvor ungdomsuddannelserne er samlet og har bedre muligheder for sociale aktiviteter, kan også bidrage til at løfte interessen for EUD-vejen. Fordelen ved sådanne campusmiljøer er også, at de kan lægges mere jævnt ud i landet, og det har den fordel, at afstandene til uddannelsesstederne mindskes. Bedre muligheder for meritoverførsel mellem de forskellige ungdomsuddannelsesretninger kan også bidrage til at øge interessen for EUD.

FAKTURERING SKAL IKKE VÆRE ET FYORD

Jeg er cand.mag. i moderne kultur og filosofi fra Københavns Universitet, Université Paris Diderot og RUC. I dag er jeg founding partner i Urgent.Agency, der er et kulturdesign-bureau. Det er ikke altid lige enkelt at begå sig på det private arbejdsmarked, men jeg synes i stigende grad, at kunder forstår, at kultur betyder meget for at skabe værdi. Fakturering er nok et fyord for mange humanister, men jeg tror, mange flere vil kunne omsætte deres abstrakte viden til konkret værdi for andre, hvis bare de hopper ud i det.

I mit firma, Urgent.Agency, har vi lavet prisbelønnede kultur- og udviklingsstrategier, by- og rumdesign, identitets- og kommunikationsløsninger – ofte kombineret. Vi kalder vores tilgang kulturdesign, fordi løsningerne skabes ud fra en helhedsforståelse af, hvordan mennesker handler, kommunikerer og interagerer. Lige nu arbejder vi bl.a. på strategi for en ny bydel, Bellakvarter, omkring Bella Center og har netop leveret en byvision for Billund sammen med tegnestuen BIG. Det er en daglig inspiration og udfordring at være med til at udvikle rum, der skaber værdi for mennesker.

Urgent.Agency er et tværfagligt team af kulturpraktikere, designere og arkitekter. Bureauet blev grundlagt af kulturplanlægger og cand.mag. Christian Pagh i 2008 under navnet UiWE og blev i 2015 til Urgent.Agency efter en fusion med den prisbelønnede designer Mads Quistgaard.

ANBEFALING 4:

UDDANNELSESKVALITETEN PÅ DE VIDEREGÅENDE UDDANNELSER STYRKES

Kvalitet og relevans i den enkelte uddannelse handler om både omfang og indhold, dvs. at de studerende lærer om både tilstrækkeligt højt fagligt niveau, og at det lærte er anvendeligt. Selv om der er kommet mere strategisk fokus på kvalitet på de enkelte institutioner, kan der være langt til en reel forankring og prioritering i den daglige undervisning.

Der er fortsat alt for mange uddannelser med en arbejdsbyrde på langt under, hvad der er forudsætningen for at opnå de 60 point i ECTS-systemet, som er årsnormen, dvs. alt for mange uddannelser med en reel arbejdsbelastning på langt under 1.680 timer om året. Der er brug for mere undervisning og mere dialog mellem lærere og studerende. Studerende, der kommer tilbage fra uddannelsesophold i udlandet, rapporterer om betydelig mere involvering af både studerende, medstuderende og undervisere, end de havde oplevet herhjemme, inden de drog ud.

Uddannelsernes kvalitet kan grundlæggende kun øges ved en systematisk indsats fra institutionernes side, og metoderne vil i stor udstrækning være forskellige fra institution til institution og fra fagområde til fagområde.

Axelfuture anbefaler, at frigjorte ressourcer fra en omprioritering af uddannelsesindsatsen anvendes til at forbedre uddannelsernes kvalitet. Der er behov for flere timer, mere konfrontation, højere studiebelastning, mere feedback og en tættere forankring til underviserne på mange uddannelser. Det kræver ressourcer, men det er også en ledelsesopgave for institutionerne.

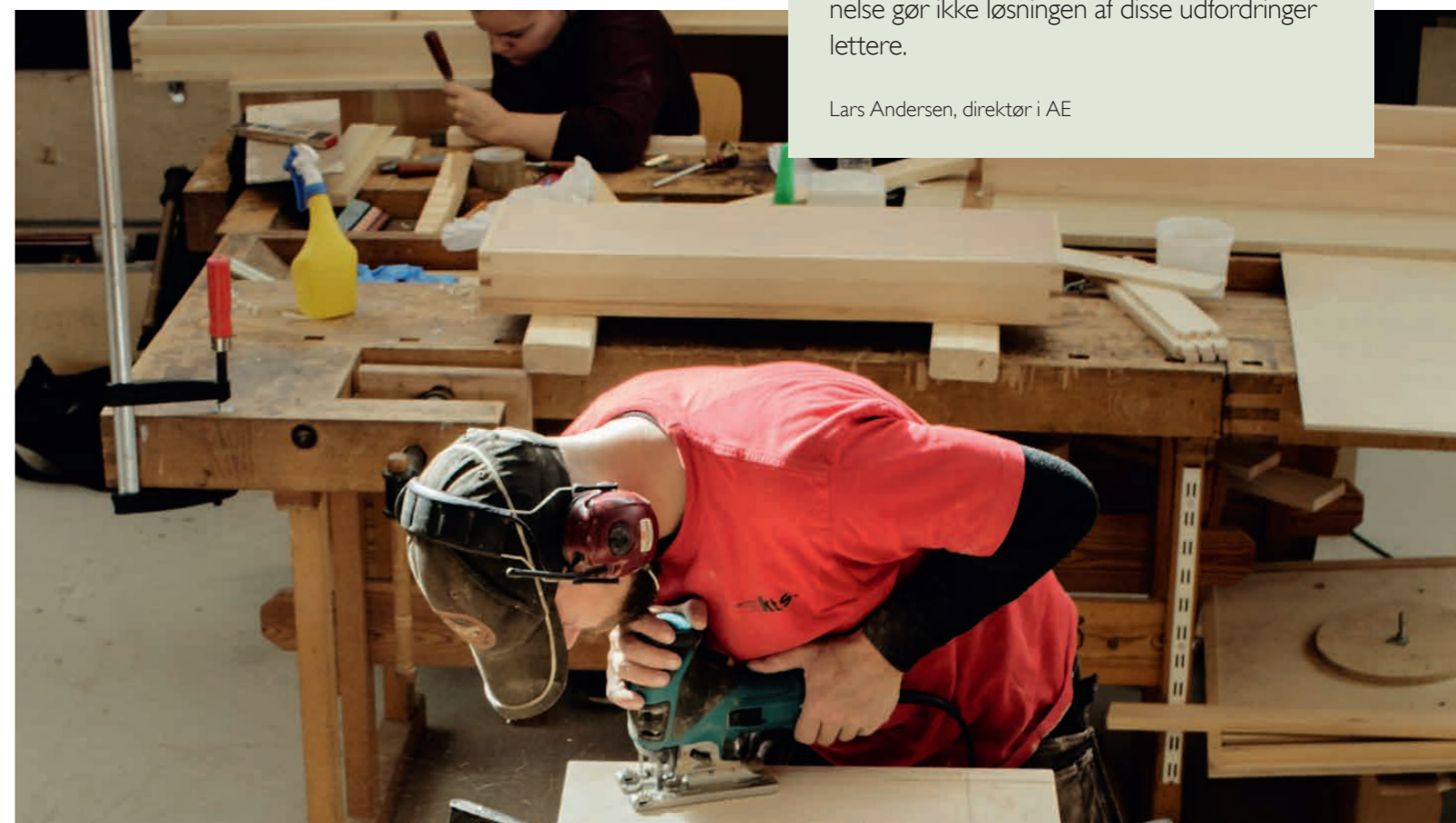
Ledelserne og bestyrelserne på institutionerne bør i højere grad end i dag forpligtes i forhold til uddannelsernes kvalitet. Et nyt bevillingssystem kan forhåbentlig være med til at understøtte dette, ligesom Axelfuture hilser etableringen af akkreditering af institutionerne velkommen og ser det som et relevant bidrag til at løfte kvaliteten.

Uddannelseskvalitet og indikatorer for at vurdere resultaterne af akkrediteringsarbejdet skal i højere grad inkluderes i ledelsernes og bestyrelsernes arbejde. Fra den daglige ledelse til årsrapporter – uddannelseskvalitet og indikatorer på denne bør være i centrum. For at undgå, at bureaukratiet på uddannelsesinstitutionerne øges, bør institutionerne til gengæld fritages for en række andre kontrolforanstaltninger. Fremdriftsreformen er et eksempel på høj bureaukratistyring.

For at skærpe fokus på uddannelseskvalitet foreslår Axelfuture, at der etableres en central statslig bevilling uddelt i konkurrence med markante kvalitetsforbedringsinitiativer på uddannelserne. Dette kan være med til at understøtte et andet vigtigt element i uddannelseskvalitet, hvor Danmark halter bagefter: øget anerkendelse og belønning til dygtige undervisere. Inspiration hertil kan hentes i de norske “Sentre for fremragende uddanning”.

Det er vigtigt med en høj grad af gennemsigtighed for unge, der står foran at træffe uddannelsesvalg. Antal timer, beskæftigelse, overordnet tilfredshed blandt studerende – disse parametre skal være let tilgængelige og sammenlignelige på tværs af uddannelser. Der kan eksempelvis etableres en “trustpilot” for uddannelsesinstitutioner, hvor studerende kan logge på og give løbende evalueringer af institutioner, fag og lærere. Det kunne eksempelvis ske ved at udbygge “Uddannelseszoom”, der allerede fungerer som en god IT-baseret uddannelsesvejledning.

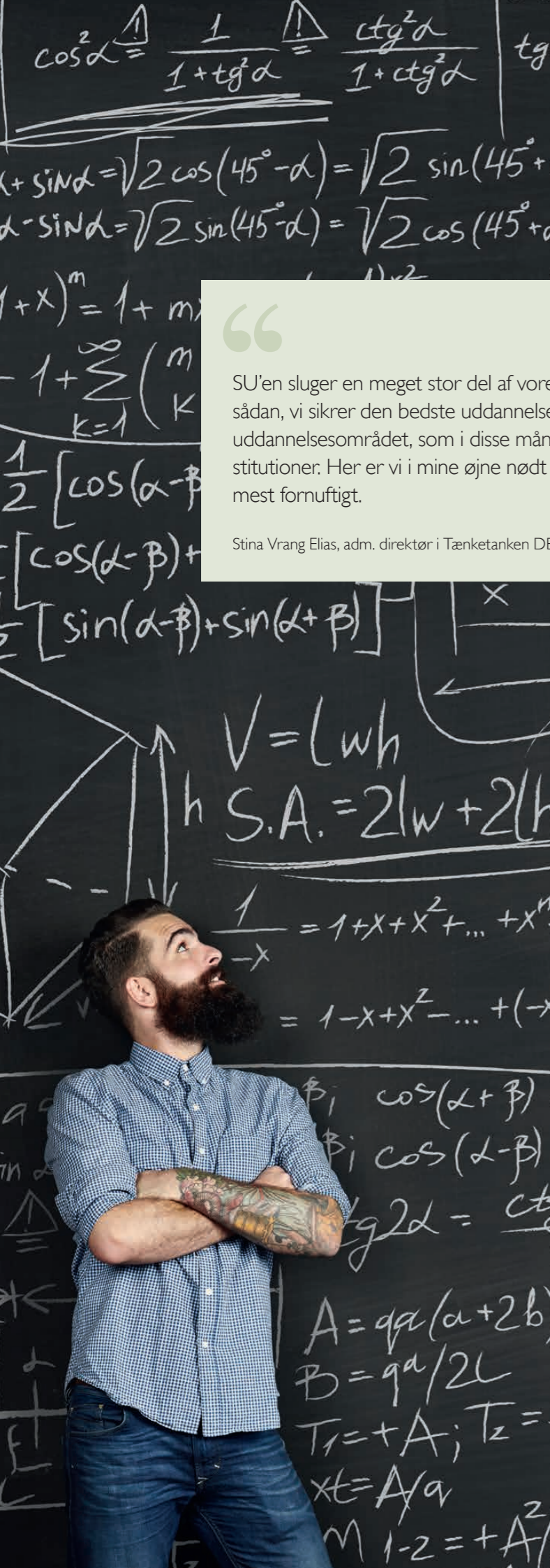
Endelig mener Axelfuture, at for mange uddannelser udbydes for mange steder. Det betyder, at kvaliteten af dem bliver udvandet – uddannelser er simpelthen for små og uden kritisk masse.

“

Vi har tre store udfordringer foran os, som vi skal finde løsninger på: Antallet af ufaglærte job afvikles hurtigere, end antallet af ufaglærte falder i arbejdsstyrken. Der kommer til at mangle faglærte, da der bliver færre faglærte i arbejdsstyrken i fremtiden, som tingene ser ud lige nu. Endelig skal vi øge udbuddet af MVU-uddannelser rettet mod den private sektor. Regeringens besparelser på uddannelse gør ikke løsningen af disse udfordringer lettere.

Lars Andersen, direktør i AE

“

SU'en sluger en meget stor del af vores uddannelsesbudget, og spørgsmålet er, om det er sådan, vi sikrer den bedste uddannelseskvalitet – ikke mindst i lyset af besparelserne på uddannelsesområdet, som i disse måneder bliver ført ud i livet på de danske uddannelsesinstitutioner. Her er vi i mine øjne nødt til at have en åben debat om, hvor vi bruger pengene mest fornuftigt.

Stina Vrang Elias, adm. direktør i Tænk tanken DEA

ANBEFALING 5:

MATEMATIK STYRKES PÅ ALLE NIVEAUER I UDDANNELSESSYSTEMET

Med folkeskolereformen er det tilsigtet at styrke matematikundervisningen for alle. Det giver god mening, for undersøgelser af studerendes efterfølgende karriere i arbejdslivet viser, at mere matematik på højt niveau giver en betydelig lønpræmie – også når man tager højde for, at nogle har bedre anlæg for matematik end andre. Man kan også sige, at kompetencer inden for matematik og arbejdsproduktivitet hænger tæt sammen.

Mere matematik vil endvidere øge rekrutteringsgrundlaget til de tekniske/naturvidenskabelige uddannelser, som den private sektor efterspørger.

Det bør derfor overvejes at styrke matematik som fag allerede på gymnasierne. Axcelfuture foreslår, at matematik skal være obligatorisk på niveau B for alle studerende på det almene gymnasium. Derudover skal det sikres, at man ikke kan opnå bedre mulighed for optagelse på videregående uddannelser ved at fravælge matematik på A-niveau. Det kan eksempelvis ske ved, at der via incitamenter tilskyndes til at vælge matematik på A-niveau i gymnasiet.

ANBEFALING 6:

DEN SAMFUNDSMÆSSIGE GEVINST VED AT OMLÆGGE RESSOURCER FRA SU TIL UDDANNELSESKVALITET STYRKES

Danmark er i internationalt perspektiv speciel, ved det at vi har skattefinansieret uddannelse og verdens højeste SU. I dag udgør SU næsten lige så meget som driften af uddannelserne (taxameter mv.), svarende til en tredjedel af det samlede uddannelsesbudget. Den danske SU er en integreret del af det danske uddannelsessystem og er med til at understøtte et generelt højt uddannelsesniveau i Danmark.

Men netop når fællesskabet afholder hele regningen, er det rimeligt, at ét blandt flere succeskriterier er, at mange unge mennesker uddanner sig der, hvor det giver den største samfundsmæssige gevinst.

Der er behov for i videre udstrækning at anvende SU-systemet til at styre uddannelsesvalg, studieintensitet og studieintensitet. Uddannelsesvalg har vi tidligere anbefalet underlagt en højere grad af dimensionering, mens studiefremdrift i høj grad styres af fremdriftsreformen, som på mange måder er særdeles detaljeret, ufleksibel og bureaukratisk for både universiteterne og de studerende.

I Norge blev SU omlagt til delvise lån, delvise stipendier i 2002. Studerende kan dog få op til 40% af deres lån eftergivet hvert år, hvis de består alle deres kurser. Ifølge en evaluering fra 2013 har reformen øget bachelorproduktionen og studiefremdriften uden at reducere den sociale mobilitet i uddannelsessystemet.

Axcelfuture foreslår, at SU-systemet i højere grad bruges som styringsmekanisme i forhold til studieintensitet og motivation, eksempelvis ved at afskaffe det ekstra års SU ("fjurreåret"), ved at konvertere det ekstra SU-år til et (rentefrit) lån eller ved at omlægge til et (rentefrit) lån på den toårige kandidatuddannelse.

En sådan omlægning af SU-systemet vil øge incitamentet til højere studieintensitet på de videregående uddannelser og give den enkelte studerende mere fleksibilitet i sammensætningen og gennemførelsen af studiet, såfremt omlægningen leder til, at fremdriftsreformen afvikles.

Axcelfuture foreslår, at de derved sparede midler går til at styrke kvaliteten i uddannelsen (flere konfrontationstimer, mere vejledning og feedback m.m.).

“

Det er utroligt vigtigt, at vi alle bidrager til vores fælles velfærd. Vi skal bidrage med det, vi er bedst til. Vores processer, systemer og kultur bør understøtte dette. Dette gælder også uddannelsessystemet. Hvis en ung persons evner og interesser er en faglig uddannelse, så må denne person ikke føle sig presset til at skulle gå gymnasievejen. Hvis en person ikke har appetit eller evne til en uddannelse ud over folkeskolen, så bør vi tilstræbe, at vi har job til ufaglærte. Endelig skal vi give muligheder og incitamenter til de unge, som har lyst og evner til en akademisk uddannelse. Som samfund skal vi sikre, at vi bruger vores uddannelsesmidler effektivt til gavn for vækst og velstand. Vi skal have modet til at sige både til og fra – vi skal sikre balance mellem udbud og efterspørgsel af de enkelte uddannelser – dermed hjælper vi også unge mennesker med at finde den vej, hvor de udnytter deres evner og bidrager til fælles velfærd.

Jens Moberg, bestyrelsesformand i Grundfos og PostNord

ANBEFALING 7:

HELHEDSORIENTEREDE STYRINGSMEKANISMER PÅ INSTITUTIONERNE OG MERE FOKUS PÅ KVALITETSINDIKATORER HOS INSTITUTIONERNES LEDELSER

Uddannelsesinstitutionerne styres i et krydsfelt af regelstyring, kontraktstyring (udviklingskontrakter), taxameterstyring og selvstændige og delvis selvsupplerende bestyrelser.

Finansieringsmodellerne for uddannelserne – herunder taxametersystemet – er under revision. Det bliver næppe en revolution, men der skal rettes op på en række uhensigtsmæssigheder. Taxametersystemet er dog ikke den eneste styringsmæssige svaghed.

Et afgørende element er institutionernes bestyrelser. Spørgsmålet er, om deres sammensætning i dag sikrer, at de kan udfylde deres rolle.

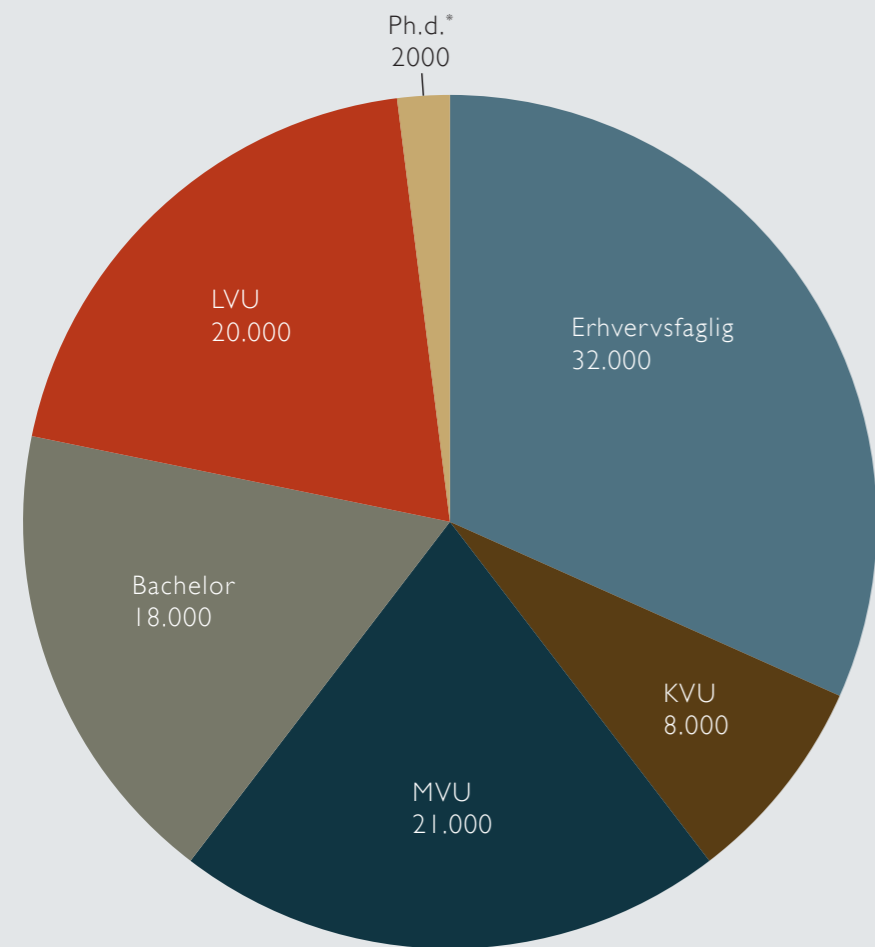
Axcelfuture foreslår:

1. *Bestyrelserne på uddannelsesinstitutionerne bør i mindre grad være selvsupplerende. Samfundet bør have adgang til at udpege uafhængige bestyrelsesmedlemmer, der besidder kompetencer til at overvåge og udvikle uddannelsernes kvalitet. En mulighed er, at et par af de eksterne bestyrelsesmedlemmer er politisk udpeget efter åben indstillingsproces.*
2. *Der bør være en række standardiserede indikatorer for kvalitet af hver enkelt uddannelse, som alle bestyrelser skal anvende og forholde sig til i den årlige rapportering (studenter-survey, dimittend-survey, underviser-survey, enhedsomkostninger o.l.).*
3. *Der bør nedsættes en ”komite for god uddannelsesledelse”, svarende til komiteen for god selskabsledelse, til at formulere principper for bestyrelsesarbejdet, som bestyrelserne må forholde sig til efter comply or explain-princippet.*

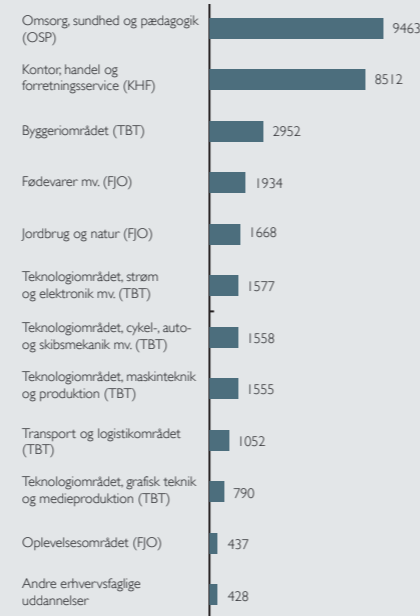
FULDFØRTE UDDANNELSER

I alt 100.000 nyuddannede i 2015

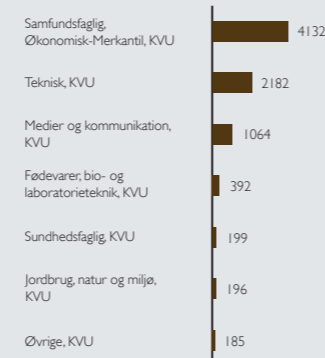

*ph.d.-data for 2014

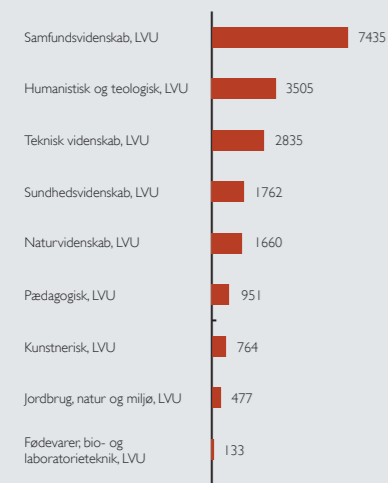
Erhvervsfaglig (32.000)

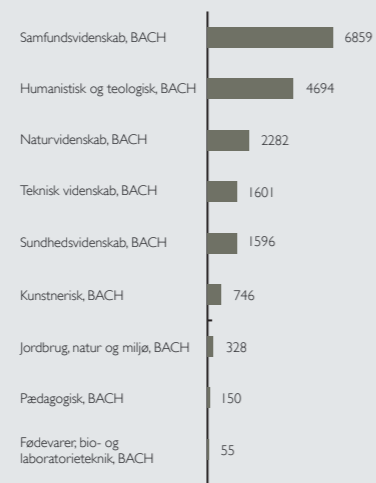
KVT (8.000)

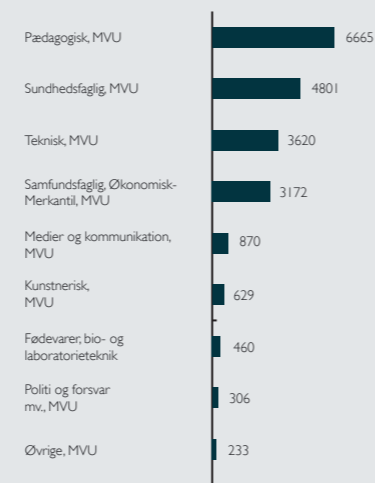
LVU (20.000)

Bachelor (18.000)

MVU (21.000)

EFFEKTERNE AF AXCELFUTURE'S ANBEFALINGER

TILTAG

EFFEKT

1. REDUCER OVERUDDANNELSE

Dimensionere visse uddannelser indenfor LVU (inkl. bachelorer)

Uddannelsesudgifter: Frigør samlet set 34 mia. kr. over perioden eller ca. 3,6 mia. kr. årligt.

Velstandseffekter: Ingen, eftersom der er tale om uddannelse til arbejdsløshed eller ufaglært job.

2. OPTIMERINGSØVELSEN

Øge udbuddet inden for visse uddannelser, hvor efterspørgsel og løn er høj (især sundhed og tekniske uddannelser)

Uddannelsesudgifter: Begrænsede, så længe der optimeres inden for uddannelser med samme udgift.

Velstandseffekter: Kan som minimum øge velstanden i form af øget medianløn pr. årgang med 1-3% for de nyuddannede årgange 2018-2030. I alt +5 mia. kr. årligt.

3. STYRK ERHVERVSFAGLIGE OG KVVU

For at imødekomme fremtidig mangel på disse uddannede

Uddannelsesudgifter: Kræver øgede udgifter på knap 5 mia. kr. over hele perioden eller ca. 0,4 mia. kr. årligt.

Velstandseffekter: Betydelige, eftersom 42.000 personer flyttes fra arbejdsløshed (eller ufaglært job) til efterspurgt faglært job.

4. "SKILL-BIASED TECHNOLOGICAL CHANGE"

Øge uddannelser, der skaber deres egen efterspørgsel, og tilpasse til nye behov affødt af Industri 4.0

Uddannelsesudgifter: Frigiorte midler fra Tiltag 1 minus merudgifter fra Tiltag 3 efterlader fortsat knap 30 mia. kr. over hele perioden eller ca. 3,2 mia. kr. årligt til investering i kvalitet og fremtidssikring af teknologidrivende uddannelser.

5. ØG KVALITETEN I ALLE UDDANNELSER

Der er velstandsgvinster ved alle former for uddannelse, men kvaliteten og relevansen er mere afgørende end mængden

Velstandseffekter: Betydelige, eftersom det er dygtigheden og relevansen af uddannelserne (og ikke kun antal studerende eller antal studieår), der driver vækst og velstand.

6. OMLÆG SU

SU på toårige overbygningsuddannelser omlægges til lån

Besparelser: Derved kan man spare op til 3 mia. kr. årligt, som vil kunne anvendes til dels at afskaffe fremdriftsreformen og dels at øge kvaliteten på de videregående uddannelser.

AXCELFUTURE
DANMARK SOM FREMTIDENS INVESTERING